

A tagok érdeklődésére jellemző, hogy az *V. Országos Kisgrafikai Találkozó*n Debrecenben 1978. július 2-ikán többen megjelentek a bősörményi körből.

A művelődési központban 1979. október 15-ikén nyílt meg az akkor nemzetközileg egyik legismertebb magyar művésznünk, *Stettner Béla kiállítása*, melyet teljes fővárosi szaktekintély, *Dr. Supka Magdolna* előadása vezetett be. A közönség 27 tablón láthatta a művész könyvjegyeit, továbbá 9 nagyméretű monotípiáját – olvashatjuk a *Kisgrafika* 1979/3. számában. A kiállításról a Hajdú-Bihari Naplóban *Lázár Imre* november 1-jén írt részletes ismertetést.

A kör alapító tagjának, *Szilágyi Imrének* több alkalommal jelentek meg ex librisei az országos szaklapban. Így 1982-ben a Tadeus Koduké és Kovács Zoltán Zsolté, 1983-ban Földi Jánosé, 1992-ben Lenkey Istváné.

A Krier Rudolfnak készített könyvjegye 1997-ben a címlapot díszíti. Ugyanebben a számban adja közzé Lenkey István Szilágyi művészetének minden részletre kiterjedő elemzését, az Újvári Zoltán, Lenkey István és Kövér Sándorné nevére készült ex librisek kíséretében.

1992-ben Barcelonában a *Sport és ex libris* című kiadványban látható Szilágyi kisgrafika, 1993-ban pedig a belga *Graphia* című grafikai szaklap illusztrációkkal színesítve ír művészetéről. Teljes alkotásjegyzéke azonban eddig nem jelent meg. Ezért is nagy öröm, hogy napjainkban ezt a hiánypótló munkát, – hihetetlen ambícióval a Városi Bélyeggyűjtő Kör titkára, *Csernáth Gábor* végzi. A Szilágyi-opuszjegyzék elkészülte városunk jó hírét növelhetné itthon és külföldön egyaránt.

A kisgrafika-gyűjtő kör Hajdúböszörményben a 80-as évek végén megszűnt. Újjászervezésének szükségességét ezzel az emlékezéssel is szeretnénk hangsúlyozni.

Dr. Varga Gábor

Szilágyi Imre linómetszete, X3

A SZENTTAMÁSI MŰVÉSZTELEP KIÁLLÍTÁSA

A Magyar Rézkarcolók Egyesülete a GALÉRIA IX-ben 2002. február 1. és február 14.-ike között rendezte meg a Törökszentmiklós közelében található, s a lótenyésztő telepéről is nevezetes Szenttamás pusztán a nyaranta működő művésztelep fiatal alkotóinak kiállítását.

A fiatal művészeket, – akik nemrég végezték el a Képzőművészeti egyetemet, vagy annak még ma is hallgatói, – *Lelek Mária* belsőépítész mutatta be a megjelenteknek és lírai hangú bevezetőjével nyitotta meg a tárlatot, az alábbiak szerint:

Juhász Ferenc
CSIKÓELLÉS

Májusi rózsák nyíltak éppen,
bodza bomlott és orgonák,
mikor a ló elleni készült.
Sokszor pihent, döcögve járt.

Pöttöm legényke jártatta lassan
virágos réten és dalolt.
Mire fáradtan hazaértek,
az ég kék vállán ült a hold.

Az istállóban, puha almon,
tajték verte ki, remegett,
szuszogtak, fújtak, fekvé nézték
szétterült hasú tehének.

Amikor a kazlak is aludtak,
s a Göncöl rúdja délnek állt,
a ló megellett. Sokáig nyalta
Leragadt szemű csikáját.

Anyja mellett aludt a jövevény,
dunnából kiszakadt pehely.
Sose terült a szalma szebben,
nem aludt így a hó, a tej.

Piros kalappal jött a hajnal,
intett és aztán elfutott.
A csikó fölállt. Csomós kis lába
reszketett, akár a habok.

S hogy az ablakon bedugta kék orrát
a reggel, s rájukszagolt,
anyja hasát döfködte vidáman,
hamvas pofával megszopott.

Lombok susogtak összevissza,
tyúkrok kotortak, boldogok,
irigységükben elhervadtak
Az aranyszirmú csillagok.

Ahogy körbenézek, csodálkozó arcokat látok...

Tisztelt jelenlévők! Nincs mit csodálkozni! Persze tudom, hogy most Budapest szívében, az utóbbi évek egyik legszebben alakuló utcájának galériájában vagyunk s a falakról sem csak a versben idézett világ tárul elénk. De összefüggés mégis csak van; mert ne feledjük, gondolatban innen több mint 100 km-re járunk, azon a vidéken, ahol a hagyományos életforma sok helyen ma is természetes egységben marad meg, úgy, hogy szervesen ki is egészült a motorizált világ adottságaival. S az a helyszín, ahol a művésztelep nyaranta működik, ugyancsak megtartotta a természethez kapcsolódó arculatát. Persze, itt már nem teljesen úgy, mint ahogyan azt *Juhász Ferenc* e versében megjeleníti. De az ellés valósága bizony nagyon is élő valóság Szenttamás Imre-majorban is. Aki tehát odalátogat, a kiscsikók mindennapi látványa mellett sok rendhagyó élménnyel gazdagodhat még. Nyilván ez a természetközelség a fő vonzeró a művésztelep résztvevői számára: maga az Almásy-kastély, a körülötte lévő arborétum, mellette az angol telivér ménés a legelővel s kissé messzebb a távlatos ősgyep. S ez az egész mesevilág izolált a külvilágtól; testet-lelket frissítő oázis a Nagykunság szélén, amit a szellem embere meditációs objektumként jelölne meg a saját térképén.

Nem véletlen tehát, hogy a Magyar Képzőművészeti Egyetem képgrafika-szakos hallgatói közül néhányan mindig olyan szívesen jönnek ide forró nyarakon, s általában egyetemi tanulmányaik befejezése előtt. A művésztelepiek persze nem azonos módon élnek meg az itt tölthető időt. Van aki mindvégig rajzol, anyagot gyűjt, van aki filozófikusan töltökezik, összegez, vagy más például számtalan fotót készít, de valamennyien élvezik az időtlenséget s azt, hogy a lüktető városi létből végre idecsöppenhetnek.

Az élmény, a tapasztalás pedig észrevétlenül elraktározódik. A mellettem álló kiállítók is megélték már Szenttamás varázsát. Éppen ez jelenti számukra a kohéziót. Ennek a helyszínnek sajátos kisugárzása van, ami bennük etikai erővé válik. S mostanában, amikor az emberi és tegyük hozzá, még az állati - élet értéke is olyan nagyon változó lett, igen nagy adomány az állandóság megtapasztalása egy ilyen nyugodt környezetben, ami fogódzó lehet belső bizonytalanságaink időszakaiban.

Csak a magam tapasztalatából kiindulva mondhatom: ha már hosszabb idő telik el Szenttamástól távol s ráadásul keserűbb hétköznapiak következnek, számtalan bosszúsággal, bizony ilyenkor ismét csak egy vers az, ami akkori hangulataimat a leginkább kifejezi:

"Mert végül semmi sem marad,
csak az angyalok s a lovak

Csak állnak lent az udvaron
az angyalok meg a szobámban;
csellengnek néha szinte százan

egy lény mit is tesz önmagában?
Feldobrokol s ismét megáll,
vagy szárnyát csattogtatja olykor,
mint egy szellőzködő madár.

Csak állnak és nincs semmi más,
csak látvány és csak látomás,
csak láb, csak szárny az út, az ég,
bennük lakik a messzeség

Oly távol vannak, oly közel.
Talán ők már nem hagynak el."

Nemes Nagy Ágnes verse, *A lovak és az angyalok* tehát önmagamhoz vezet. Nem hinném, hogy hasonló gondolatok még nem fogalmazódtak volna meg másokban is, hiszen néha szinte látomásként felidéződnek bennem a legelésző csikók, a kancák, az istállóörejek, macskákkal, fecskékkel, pockokkal, sündisznókkal, s a kastélypark nem mindennapi növényeivel, esténként elsuhanó baglyaival, denevéreivel. – Mesének tűnik? Meglehet! Valóság mégis! Éppen ez fűzi a helyhez és egymáshoz a művésztelepieket. Ez a valóságos mese jelenti szakmai és emberi sokféleségük közös pontját. És lassan, a kívülálló számára közvetlenül kezdődik meg egy folyamat mindannyiukban, külön-külön: *a metamorfózis*. Mert ugyan ki tudja megmondani, hogy az érzékeny egyéni szűrőkön mikor és miként perog át a letisztuló, továbbgondolt élmény s végül hová is jut el szimbiózisban más élményekkel, azonosulásokkal, látomásokkal? Nagy és örök titok ez, az alkotók gyakran tudatos, mégis legtöbbször ösztönös titka.

Most pedig a titkok tudóiról essék néhány szó...

Magától értetődik, hogy a hölgyekkel kezdem. Az illendőségen túl azért is, mert ők kortalanok, annál is inkább, hiszen még mindketten az egyetem hallgatói s jelenleg negyedévesek.

Formanek Barbara itt most litográfiákkal szerepel, *Kovács Valéria* pedig rézkarcokat állított ki. Mindkettőjükre az jellemző, hogy megnyugtató és megalapozott a szakmai és intellektuális felkészültségük. Bízom abban, hogy őket a jövő is igazolja majd!

A korábbi esztendőkből diplomakészítésük időszaka előtt *Peternák Zoltán* és *Orbán János* volt művésztelepi vendég.

Orbán János alkotói érzékenységén már akkor is elcsodálkoztam. Elég volt csak alaposabban szemügyre vennie valamit a környezetében, s abból egész rövid időn belül már kisgrafika született, olyan magától értetődő természetességgel, mint ahogyan más levegőt vesz.

Peternák Zoltánt már akkor is legfőképpen az illusztrálás lehetősége érdekelte. Emlékszem, hogy abban az időben szép, kiérlelt, veretes metszeteket készített. Az Almásy-kastély egyik szobájában mindig szívesen nézem érzelmekkel telített, intuitívan átírt lovas rajzát s számomra egy ottani kis linómetszete is igen kedves. Most ide is linómetszeteket hozott, bemutatkozásként...

König Róbert linómetszete (részlet), X3

A legkorábban növendékként *Lévai Ádám* ismerkedhetett meg Szenttamással. Abban az időben nagyméretű linók kerültek ki a keze alól, de mostanra már váltott, főként rajzokat készít. Ő karakteréből adódóan sohasem nélkülözötte a játékosságot. Mindenre nyitott, pajkos természete úgy mozdult rá a legkisebb jelenségre is, mint kismacska a mozgó gombolyagra s ilyenkor se látott se hallott, minden idegszálával csak az őt érdeklő tárgyra figyelt. Örömmel látom, hogy ez a bohókás, kissé fintoros emberi és szakmai magatartása mit sem változott...

Csomós Zoltán teljesen az ellentéte. Higgadt, szemlélődő alaptermészettel és olyan belső mélységgel, amit munkái is visszatükröznek. Külön figyelmükbe ajánlom két nagy linómetszetét, amelyek érzékenyek, esztétikusak, igényesek és rendkívül kultúráltak. Tudom, sokat dolgozik, amit kiállításai is igazolnak.

König Róbert ... Hát ... Rőla beszélnem a legnehezebb, hiszen a legközelebbi hozzátartozóm, immár 27 éve. De komolyra fordítva a szót: ő az, aki a kezdetektől, már 1983-tól mindenéves résztvevője a telepnek. Az a vágya, hogy a kultúra "szigetévé" alakuljon Imremajor, megtartva mostani izoláltságát, s továbbfejlődhessék úgy, hogy elmélyülésre, háborítatlanságra ezután is lehetősége maradjon az odalátogatóknak és az ott élőknek egyaránt. Egy grafikai műhely megteremtése számára a fő cél.

A most látható fametszetein helyi inspirációk is segítették Bach Vadászskantátájának feldolgozását. Itt a téli lovasbálok és lovászvacsorák hangulata ötvöződik a zeneirodalom első világi kantátájának motívumaival, különleges érzelmi töltést, hangulati erősítést adva a grafikai megfogalmazáshoz.

Kitűnik talán az eddig elmondottakból, hogy az Almásy-kastélynak és környékének "nemesi" múltja is van. Sőt! Ez alapvető tény. Nemcsak az épületeken érződik mindez, még akkor is, ha azok némelyike még renoválásra vár, hanem magában a lóállományban is, ahol *Kincsem*, *Imperiál* s a jelenleg világszerte legkitűnőbb angol telivér mén, *Galileo* "rokonsága" is megtalálható. Erről persze a pedigree "illetékesei" mit sem tudnak, "ők" csak nap mint nap, gyanútlan időtlenségben ropogtatják a zabot és a szénát....

Úgy érzik, elkanyarodtam? Nem hinném! Mert a lótenyésztés általános tanulságai más területeken is meg szívlelendők. Türelem és szívósság; együtt. Igazán jól ezt a szenttamási ménes nemzetközi ismertségű szakembere, Babochay György tudja, aki folyamatosan "bábáskodik" a művésztelep lebonyolításában is.

"Omnis Nobilitas ab Equo" Minden nemesség a lótól származik. Erről a nemességről is beszéltem az imént...

Legyünk méltók erre a nemességre! De remélem nem érzik úgy, hogy közben lóvá tettem Önöket! Egészen más volt a szándékom! Az, hogy ne csak óhaj maradjon minden eddigi tisztességes törekvés! A hely tehát kötelez! Szenttamáson eddig a képzőművész vendégek mellett és éppen az ő jóvoltukból, mások is megfordulhattak m á r .

A többször is idelátogató rangos költő-vendég, *Nagy Gáspár* például.... Szép őszökön számomra nagyon is

*...." Mikor az októberi csillagos égen
átaraszol egy kicsi angyal
szárnyait ügyesen zsebre gyűrve
nem száll de könnyedén halad*

*szívem fölé mégis súlya van
szívének pedig szinte tollpihe
létezését ígért..."*

Nem, nem súlytalan a lét, még az angyal szívének is súlya van - , de azért az angyal még felettünk lebeg, s Imremajorban még az ő szíve is megkönnyebbül, bennünket elkísérve.

Kérem, pillantsanak egy kicsikét oldalt! Csak lopva, óvatosan!

Ugye, nem kell elfordítanom a fejem, hogy magas is lássam: a kiállító arcán most földereng egy angyali mosoly. Az a mosoly, ami miatt összejöttünk, ami nem más, mint egy helységnev az emlékeivel, a remé nyeivel, bizakodásunk szerint a folytatás lehetőségeivel.

Ez a létező helyszín a varázslatosan csengő név: SZENTTAMÁS.

Ezután pedig már nem is maradt más teendőm, csak annyi: nézzenek majd alaposan körül!
Azt pedig külön köszönöm, hogy meghallgattak!

Lelkes Mária